

СКЛАДОВІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

© Перинський Ю. Є., 2017
<http://orcid.org/0000-0002-0885-7477>
<http://doi.org/10.5281/zenodo.1117019>

Це дослідження присвячене природі професійної готовності майбутніх учителів технологій до використання інноваційних методів навчання. На підставі аналізу роботи вчених у галузі педагогіки та психології автор виявляє та виправдовує мотиваційні, когнітивні, оперативні, технологічні та емоційно-рефлексивні складові професійної готовності майбутніх вчителів технологій для використання інноваційних методів навчання. Підкреслимо, що необхідність інноваційної освітньої діяльності на даному етапі освіти визначається кількома факторами, адже соціально-економічні зміни вплинули на оновлення методики та технологій освітнього процесу в навчальних закладах різних типів, переосмислення змісту навчального матеріалу через зміни курсів, упровадження нових предметів.

Доведено, що новаторство в технологіях викладання - це тип професійно-педагогічної взаємодії вчителів технологій та учнів у технологічній підготовці, що базується на сучасних освітніх, інформаційних та виробничих технологіях, які останнім часом формують готовність до успішного вступу в самостійне життя у суспільстві.

Ключові слова: *учитель технологій, інноваційні методи, професійна готовність, компонент готовності, викладання.*

Перинский Ю. Е. Составляющие готовности будущего учителя технологий к применению инновационных методов обучения

Это исследование посвящено природе профессиональной готовности будущих учителей технологий к использованию инновационных методов обучения. На основании анализа работы ученых в области педагогики и психологии автор выделяет и обосновывает мотивационные, когнитивные, оперативные, технологические и эмоционально-рефлексивные составляющие профессиональной готовности будущих учителей технологий для использования инновационных методов обучения. Подчеркнуто, что необходимость инновационной образовательной деятельности на данном этапе образования определяется несколькими факторами, ведь социально-экономические изменения повлияли на обновление методики и технологий образовательного процесса в учебных заведениях различных типов, переосмысление содержания учебного материала из-за изменения курсов, введение новых предметов.

Доказано новаторство в технологиях преподавания - это тип профессионально-педагогического взаимодействия учителей технологии и учащихся в технологической подготовке, которая базируется на современных образовательных, информационных и производственных технологиях, которые в последнее время формируют готовность к успешному вступлению в самостоятельную жизнь в обществе.

Ключевые слова: *учитель технологий, инновационные методы, профессиональная готовность, компонент готовности, преподавание.*

Perynskiy Yu. Ye . Structural elements of future teachers of technologies` professional readiness to the use of innovative teaching methods

This article deals with the nature of future teachers of Technologies`professional readiness to the use of innovative teaching methods. On the basis of the analysis of the work of scientists in the field of Pedagogy and Psychology author identifies and justifies motivational, cognitive, operational and technological and emotionally-reflective components of professional readiness of the future teachers of Technologies for the use of innovative teaching methods. A basic content of components of readiness is given in this article. The need innovative educational activities at this stage of education is determined by several factors. Socio-economic changes have affected the updated methodologies and technologies of educational process in educational institutions of different types, rethinking of educational content through changes in the courses, the introduction of new subjects must be made. There is a practical need for training and retraining of teachers for the use and dissemination of good teaching experience. One aspect of this is the training of future teachers to use innovative teaching methods. Professional technological readiness of the future teachers to use innovative teaching methods in schools is an important part of the innovation competence of the teacher. To analyze the concept of "professional commitment to applying innovative teaching methods" it should be stressed that professional readiness is based on the properties that are generated for future Technologies` teachers during their training at pedagogical university. Consideration of these concepts allows more reasonably to define the key concepts that are considered in this article. Thus, innovation in teaching Technologies is a type of vocational and educational interaction between teachers of Technologies and pupils in the technological training based on modern education, information and production technologies to form in recent the readiness for successful entry into independent life in a society, a conscious choice of their future professional activity . Under professional Technologies` teacher readiness to use innovative teaching methods we understand this complex formation of future teachers to accept technology, implementation, improvement and development of innovative teaching methods in everyday practice of their professional activities in order to effectively and efficiently solve educational problems and challenges.

Key words: *teacher of Technologies, innovative methods, professional readiness, components readiness. teaching.*

Актуальність проблеми дослідження. Необхідність інноваційної педагогічної діяльності на сучасному етапі розвитку освіти визначається низкою обставин. Соціально-економічні перетворення вплинули на оновлення методологій та технологій організації навчально-виховного процесу в освітніх закладах різного типу, переосмислення змісту освіти через зміни в складі навчальних дисциплін, введення нових навчальних предметів. Виникла практична необхідність підготовки і перепідготовки вчителів для застосування та розповсюдження передового педагогічного досвіду. Одним з напрямків цього є формування готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних методів навчання. Професійна готовність майбутніх учителів технологій до застосування інноваційних методів навчання у школі є важливою складовою інноваційної компетентності педагога.

Аналіз поняття «професійна готовність до застосування інноваційних методів навчання» вимагає усвідомлення того, що професійна готовність базується на властивостях, які сформовані у майбутніх вчителів технологій за період навчання в педагогічному ВНЗ, а також їхньої психологічної готовності до конкретного виду діяльності. Розгляд цих понять дозволить більш аргументовано визначити ключове поняття даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи вивчення сутності інноваційних технологій навчання та особливостей використання їх у навчальному процесі розглядали такі науковці, як В. Андрущенко і В. Луговий, К. Баханов, І. Богданова, Н. Бондарчук, Т. Волобуєва, І. Волощук, І. Дичківська, В. Докучасва, М. Євтух, В. Журавський, Ю. Завалевський, О. Коберник, О. Козлова, М. Козяр, І. Коновальчук, М. Корець, В. Лелеко, В. Люлька, Е. Ляска, В. Мадзігон, О. Мандражи, О. Мосіюк, Н. Москаленко, І. Мусієнко, С. Ніколаєнко, А. Нісімчук, В. Олексенко, О. Падалка, І. Приходько, В. Сидоренко, С. Стрілець, О. Торубара, Н. Федорова та ін.

Особливості підготовки майбутніх учителів технологій розкрито в роботах І. Білосевича, Є. Говорова, В. Гетти, Р. Гуревича, О. Коберника, Ю. Ковбаси, М. Корця, В. Кулика, В. Курок, В. Люльки, М. Пригодія, В. Сидоренка, Н. Слюсаренко, В. Стешенка, А. Терещука, С. Ткачука, О. Торубари, В. Юрженка та ін.

Мета статті – розкрити сутність та проаналізувати компоненти професійної готовності учителів технологій до застосування інноваційних методів навчання.

Виклад матеріалу. Готовність особистості до певного виду діяльності можна виявити через її здатність організувати, виконати і регулювати свою активну взаємодію у сфері своєї професійної компетентності шляхом вибору методів діяльності, які адекватні цілям діяльності, ґрунтуються на професійні знання, вміння і навички, особистісні та професійні якості й мотиваційно-емоційну сферу людини.

Психологічна готовність до інновацій являє собою цілісний психологічний феномен, єдність когнітивного (знання інновацій, способів їх застосування тощо), афективного (позитивне ставлення до інновацій, емпатія, переважання позитивних емоцій у сфері професійної діяльності тощо) і конативного (діяльнісного) компонентів [2, с. 41].

Під готовністю до інноваційної діяльності вчені пропонують розуміти сукупність якостей педагога, що визначають його спрямованість на розвиток власної педагогічної діяльності та діяльності всього колективу, а також його здібності виявляти актуальні проблеми освіти учнів, знаходити і реалізовувати ефективні способи їх вирішення [Там само].

Інша точка зору полягає у розумінні готовності до інноваційної педагогічної діяльності як особливого особистісного стану, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здібності до творчості і рефлексії [1, с. 124].

Важливим для дослідження є визначення складових (компонентів) готовності до інноваційної професійно діяльності у галузі педагогіки.

На основі теоретичного аналізу наукової літератури (Л. Виготський, О. Леонтьєв, В. Сластьонін та ін.) зроблено висновок про те, що система цієї готовності являє собою сукупність таких компонентів: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний, рефлексивно-особистісний [6, с. 108].

Під першим компонентом дослідниця розуміє усвідомлення студентами ролі інноваційних технологій у педагогічному процесі загальноосвітнього закладу, розвиненість у них мотивів щодо оволодіння цими технологіями, потреби в постійному вивченні перспективних теоретичних і практичних доробок у галузі виховання, навчання, розвитку учнів і творчого використання цих доробок у своїй педагогічній діяльності. Цей компонент пов'язаний також із емоційною сферою майбутніх учителів у вигляді сформованих ціннісних інтересів і настанов,

необхідних для успішного впровадження інноваційних педагогічних технологій у практику роботи загальноосвітньої школи, демонстрації студентами загальної спрямованості на реалізацію педагогічної діяльності на особистісно-творчих засадах, забезпеченні всебічного розвитку кожного школяра на основі врахування його індивідуальних потреб і інтересів [6, с. 178].

У зміст другого (когнітивно-операційного) компоненту Н. О. Ткачова закладає наявні знання про «суть, специфічні особливості й види інноваційних педагогічних технологій, умінь і навичок ефективного використання цих технологій у своїй професійній діяльності, спроможності відмовитися від готових стереотипів у навчанні й вихованні учнівської молоді, здібності обирати оптимальні для кожної конкретної навчально-виховної ситуації педагогічних засобів, самостійно генерувати нові педагогічні ідеї, уявлення, проектувати й моделювати на їхній основі нові авторські педагогічні технології й успішно впроваджувати ці технології в освітню практику школи» [6, с. 179].

Третій компонент (рефлексивно-особистісний) забезпечує прояв майбутніми вчителями певних особистісних якостей: інтелектуальною мобільністю, рефлексивністю, емпатії, самокритичності тощо [Там само].

В якості складових готовності педагога до інноваційної діяльності також розглядаються: наявність мотиву включення в інноваційну педагогічну діяльність; наявність комплексу знань про сучасні вимоги до результатів шкільної освіти, інноваційних моделей і технологій освіти; сукупність знань і способів розв'язання завдань цієї діяльності, якими володіє педагог [2, с. 32–38].

О. А. Дубасенюк пропонує до структури готовності майбутнього учителя до професійної інноваційної діяльності включити цільовий, мотиваційний, когнітивний (змістовий) діяльнісно-операційний, та оцінно-результативний компоненти. Цільовий полягає у формуванні усвідомленого ставлення майбутніми учителями сутності процесу цілепокладання та технології постановки навчальних цілей (таксономія дидактичних цілей). Мотиваційний компонент готовності до інноваційної педагогічної діяльності є стрижневим, виражає усвідомлене ставлення до інноваційних педагогічних технологій та їх ролі у розв'язанні актуальних проблем педагогічної освіти. Когнітивний компонент аналізованої готовності поєднує сукупність знань майбутнього учителя про сутність і специфіку інноваційних педагогічних технологій, їх види та ознаки, а також комплекс умінь і навичок із застосування інноваційних

педагогічних технологій у структурі власної професійної діяльності. Діяльнісно-операційний компонент вміщує різноманітні види, форми, методи, засоби, прийоми цієї готовності під час професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Креативний компонент виділяється в оригінальному розв'язанні педагогічних завдань, в імпровізації, експромті. Оцінно-результативний компонент передбачає зміни в особистості та професійній сферах майбутніх учителів (світогляд, ціннісні орієнтації, моральні якості, ставлення до дітей, відповідальність тощо) [1, с. 38–44].

Отже, під готовністю розуміємо реалізацію професійних умінь. Вважаємо, що готовність є складним утворенням, якістю особистості людини, що доведено раніше на основі аналізу наукових робіт вчених педагогів і психологів.

Під інноваційно професійно-педагогічною компетентністю визначаємо складне, відносно стійке, інтеграційне, особистісне утворення, що виражається в усвідомленні особистістю своєї професійної діяльності як цінності, яка розкривається в реалізації професійних умінь, що обумовлюють готовність вчителя до вирішення актуальних педагогічних завдань [4, с. 229].

До структурних елементів інноваційної компетентності вчителя вчені відносять:

- мотиваційну готовність, яка виражається в усвідомленні вчителем інноваційної діяльності як цінності;
- креативну здібність як прояв учителем соціально-значущої творчої активності;
- рефлексію як уміння аналізувати і коригувати свою інноваційну діяльність [4, с. 230].

Отже, під інноваційної компетентністю вчителя будемо розуміти інтегральну характеристику гностичних, операційних, особистісних і професійних якостей педагога, яка виражається у бажанні та можливості здійснювати успішну та ефективну професійну діяльність, пов'язану, по-перше, з розробкою, удосконаленням і запровадженням новітніх освітніх технологій для результативного досягнення педагогічних цілей різного рівня, і, по-друге, ґрунтується на методологічних, методичних і дослідницьких знаннях і вміннях, позитивному емоційно-професійному забарвленні діяльності.

На сьогодні відсутнє чітке визначення професійної готовності майбутнього вчителя технологій до застосування інноваційних методів навчання. Теоретичне

дослідження цього питання дає змогу виділити комплекс особистісних властивостей й якостей (компонентів) педагога, здатного застосовувати інноваційні методи навчання: мотиваційний; когнітивний; операційно-технологічний; емоційно-рефлексивний. У структурі готовності майбутнього вчителя технологій до застосування інноваційних методів навчання вони взаємозалежні й взаємообумовлені.

Першим компонентом готовності виділяємо мотиваційний. Студент може успішно опанувати професійними знаннями й уміннями, проявляти деякі здібності й у той же час негативно ставитися до своєї професії, відрізнитися низькою сприйнятливістю нововведень. Інноваційна діяльність пов'язана не тільки з умінням вирішувати завдання (проблеми) відомого кола, але з наявністю позитивної мотивації до пошуку й рішення проблем, які вони самостійно виявили, сформулювали.

Другим компонентом готовності до застосування інноваційних методів навчання є когнітивний. Знання – це сприйнята, перероблена у свідомості, збережена в пам'яті й відтворена в потрібний момент для рішення тих або інших теоретичних і практичних завдань інформація. Наукові психолого-педагогічні знання становлять той фундамент, на якому будуються професійні вміння.

Операційно-технологічний компонент професійної готовності студентів до застосування інноваційних методів навчання пов'язаний з реалізацією діяльності, з формуванням функціональних систем дій. Однієї з таких функціональних систем дій підготовки до застосування інноваційних методів навчання можуть бути дії з проектування рішень педагогічних проблем.

Емоційно-рефлексивний компонент пов'язаний з усвідомленням мотивів, цілей діяльності, звертання до свого внутрішнього миру, свого досвіду життєдіяльності. Рефлексія, поряд з формуванням мотивів, є важливою в підготовці майбутнього вчителя технологій. Адекватна цілям застосування інноваційних методів навчання мотивація й рефлексія забезпечать успішне здійснення цієї діяльності й саморозкриття особистості студента.

Таким чином, мотиваційний, когнітивний, операційно-технологічний і емоційно-рефлексивний компоненти в структурі готовності до застосування інноваційних методів навчання тісно взаємозалежні й взаємообумовлені. Їхня єдність, в остаточному підсумку, виражається в особистісних якостях майбутнього вчителя, які, у свою чергу, проявляються в умінні розробляти проект як творче рішення педагогічної проблеми.

Педагогічна робота вимагає великого практичного досвіду, а від учителя технологій крім знань методики навчання шкільного курсу «Технологія» великих знань і постійного вдосконалювання в галузі загально-технічних і матеріалознавчих дисциплін.

Особлива багатоаспектна роль у підготовці майбутнього покоління до життя у час швидких технологічних змін належить вчителю технологічного профілю. Багатоаспектність полягає у тому, що сам учитель повинен володіти новітніми педагогічними технологіями. За оцінками деяких фахівців, освітні технології, якими зараз відносимо до інноваційних, набудуть широкого застосування. Для побудови ефективного навчального процесу новітні технології в освіті займуть приблизно 60–70 % часу замість 5–10 % на сучасному етапі [5, с. 544]. Це перший аспект. Другий полягає в освоєнні майбутнім вчителем змістом сучасних виробничих та сервісних технологій. Зокрема, в галузі новітніх біотехнологій, нанотехнологій, інтерактивних технологій спілкування тощо.

Перехід від індустріального суспільства до інформаційно-комунікативного вимагає відповідних змін в освіті. Тому одним із інноваційних шляхів є застосування інформаційних навчальних технологій.

Інформаційні технології розвиваються в кілька разів швидше будь-яких інших технологій, а комп'ютер стає недорогим і високопродуктивним робочим інструментом. Світова спільнота приходить до повсюдного використання комп'ютерів та інформаційних мереж. Розвиток нових інформаційних технологій тягне за собою становлення принципово нової освітньої системи, яка може забезпечити надання освітніх послуг мільйонам людей при скороченні питомих витрат на освіту.

Володіння інформаційними технологіями і впровадження їх у навчальний процес уроків технологій є третім аспектом підготовки учнів до повноцінного суспільного життя учителем технологій.

Таке бачення інноваційної педагогічної діяльності та її структури дозволяє розглядати формування професійної готовності студентів до застосування інноваційних методів навчання як цілеспрямований, безперервний, цілісний процес з включення майбутнього учителя технологій у процес професійного самовдосконалення, які будуть сприяти розвитку мотиваційного, когнітивного, операційно-технологічного і емоційно-рефлексивного компонентів готовності як складових.

Висновок. Отже, інноваційна діяльність вчителя технологій – це вид професійно-педагогічної взаємодії вчителя технологій і учнів у процесі технологічної підготовки на основі сучасних освітніх, інформаційних і виробничих технологій з метою формування в останніх готовності до успішного входження у самостійне життя у суспільство, свідомого вибору майбутньої професійної діяльності. Під професійною готовністю учителя технологій до застосування інноваційних методів навчання будемо розуміти це комплексне утворення особистості майбутнього учителя технологій до сприйняття, запровадження, удосконалення і розробки інноваційних методів навчання у повсякденній практичній професійній діяльності з метою ефективного і результативного розв'язання педагогічних завдань і задач.

Література

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 2-е вид., допов. К.: Академвидав, 2012. 349 с.
2. Зеер Э. Ф., Конюхова Е. Т. Психологические факторы влияния установки педагогов на инновационную деятельность. *Образование и наука*. 2010. № 4 (72). С. 41–49.
3. Лазарев В. С., Мартиросян Б. П. Педагогическая инноватика. М.: Просвещение, 2006. 360 с.
4. Нерадовская Л. С. К вопросу определения сущности и содержания понятия «инновационная компетентность» учителя общеобразовательного учреждения [Электронный ресурс]. *Журнал «Филология и культура. Philology and Culture» Казанский (Приволжский) федеральный университет*. 2010. № 3 (21). С. 228–231. URL: <http://philology-and-culture.kpfu.ru/?q=system/files/%D0%A1%20228-231.pdf>.
5. Слостенин В. А., Исаев И. Ф., Шиянов Е. Н. Педагогика: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. В. А. Слостенина. М.: Издательский центр «Академия», 2002. 576 с.
6. Ткачова Н. О. Формування готовності майбутніх учителів до впровадження інноваційних педагогічних технологій у практику роботи загальноосвітньої школи [Электронный ресурс]. *Теорія і методика навчання та виховання*. 2012. Вип. 32. С. 174–181. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpkhnpu_ttmniv_2012_32_22.pdf/.